

Павлушенко С. М. ад'юнкт кафедри морально-психологічного забезпечення діяльності військ (сил) гуманітарного інституту Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського <https://orcid.org/0000-0001-6222-0656>

АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглянуто теоретико-методологічні підходи до організації психологічного забезпечення професійної діяльності; проаналізовано існуючу систему психологічного забезпечення у Збройних Силах України.

Ключові слова: психологічне забезпечення; професійна діяльність; цільовий психологічний ресурс.

Постановка проблеми. В умовах повноцінної війни Російської Федерації проти України, “гібридної” за формою та “асиметричної” за змістом значно зростають вимоги до психологічного забезпечення професійної діяльності військовослужбовців.

Ефективне виконання бойових завдань визначається не тільки військово-професійним рівнем та фізичними можливостями особового складу військ (сил), а й індивідуально-психологічними якостями військовослужбовця, його ідеологічною (моральною) налаштованістю та мотиваційною готовністю, психологічною здатністю виконувати завдання за призначенням. Від його емоційно-вольової стійкості, гнучкості, уміння приймати рішення у складних умовах обстановки та продуктивно взаємодіяти з іншими членами військового колективу в умовах постійно зростаючого психічного напруження і втомі напряду залежить їх життя та виконання завдань за призначенням. Отже, діяльність особового складу в бойових умовах є значним джерелом психічного напруження та емоційних переживань. Встановлено, що у 2014-2015 роках, в наслідок високої інтенсивності бойових дій психогенні втрати військ (сил) Збройних Сил України значно перевищували стале відношення до санітарних, яке існувало в межах 30%, а психічні травми різної важкості отримали близько 80% військовослужбовців[9,160].

Відтак для виконання бойових завдань в умовах триваючої операції

Об'єднаних сил важливе значення має якісна організація на наукових засадах психологічного забезпечення (далі – ПсЗ), як складової морально-психологічного забезпечення (далі – МПЗ) застосування військ (сил).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні положення методології психологічного забезпечення професійної діяльності розробляли такі автори: *мета, завдання, принципи, стани (етапи) психологічного забезпечення у звичайних та екстремальних умовах* – О. А. Блінов, М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк, П. П. Криворучко, О. Г. Караяні, С. Ю. Лебедева, О. В. Недвига, В. М. Невмержицький, В. І. Осьодло, В. В. Стасюк, Н. В. Слободенюк., І. В. Сиромятніков; *психологічне проектування як елемент психологічного забезпечення* – К. М. Дубовська, О. О. Тихомандрицька; *психологічна корекція (комплексний психологічний вплив) як складова психологічного забезпечення* – С. О. Ліпатов, В. Ф. Сопов; *послідовність психологічного забезпечення від “входу” у діяльність до “виходу” з неї* – А. О. Крилов, Г. В. Ложкін, Г. С. Нікіфоров; *різні рівні (окрема особистість, група, міжгруповий контекст, організація) психологічного забезпечення* – С. А. Ліпатов; *завдання психологічного забезпечення різних видів діяльності* – К. М. Дубовська, В. М. Журавльов, А. А. Крилов, Г. С. Нікіфоров, М. М. Обозов, В. Ф. Сопов, В. К. Сафонов,

Н. Б. Стамбулова, О. О. Тихомандрицька, Н. В. Цзен та ін.

Метою статті є аналіз теоретико-методологічних підходів до психологічного забезпечення професійної діяльності.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених у роботі завдань були використані теоретичні методи дослідження: аналіз наукових джерел з проблеми дослідження, синтез, порівняння, узагальнення.

Виклад основного матеріалу. Термін “психологічне забезпечення професійної діяльності” з’явився в 1980-1985 роках у системі забезпечення професійної діяльності корабельних спеціалістів (М.С. Корольчук, 1979, 1985, 1991, 1996; І.А. Сапов, О.С. Солодков, 1986; Ю.М. Бобров, М.С. Корольчук, 1987), де визначено зміст, принципи, завдання такого виду забезпечення.

На нашу думку вагомий внесок в дослідження психологічного забезпечення, як комплексу заходів і засобів впливу на психіку особи та створення сприятливих соціально-психологічних умов з метою формування, підтримки та відновлення оптимальної працездатності фахівця в повсякденних та екстремальних умовах вніс доктор психологічних наук, професор М.С. Корольчук, який займається зазначеною проблематикою з кінця 70-х років і до сьогоднішнього дня.

На його переконання ПсЗ включає: психологічну діагностику, психологічну допомогу (психокорекцію, реабілітацію), психологічне супроводження професійної діяльності.

З мети та змісту ПсЗ науковець визначає основні завдання психологічного забезпечення, до яких відносяться:

психологічна діагностика динаміки працездатності фахівців;

розробка та вибір нових ефективних методів підтримки й відновлення психічних функцій особи;

вивчення специфічних умов професійної діяльності, впливу умов праці на психічний стан та працездатність фахівців;

ефективна та безпечна діяльність, продовження професійного довголіття, фізичного і психічного здоров’я.

В своїх дослідженнях він виділяє три етапи ПсЗ: первинна ланка – до початку професійної діяльності; друга ланка – під час робочих циклів; третя – після закінчення професійної діяльності. Управління ПсЗ полягає в плануванні, організації, забезпеченні, контролі й мотивації [4,7-8].

Аналіз наукових джерел дозволяє наголосити, що найбільш інтенсивно дослідження психологічного забезпечення тривало у спортивній, трудовій та професійної діяльності, навчально-виховному процесі в навчальних закладах (школах і ВНЗ).

Так наприкінці 80-х років ХХ ст. з’явилася низка праць, присвячених проблемі психологічного забезпечення спортивної діяльності, що за рівнем психоемоційного напруження не поступається бойовій. У них започатковано спробу сформулювати визначення поняття і структури психологічного забезпечення. Так, на думку В. К. Сафонова, головним питанням психологічного забезпечення управління тренувальним процесом є оперативне діагностування психічних станів спортсмена, а Н. Б. Стамбулова вважає, що базовий напрямок психологічного забезпечення спортивної діяльності визначається “тривалою і копіткою працею із формування спортивно важливих властивостей спортсмена” [8,10-11].

У цей же час започатковано комплексний розгляд психологічного забезпечення спортивної діяльності, зокрема у вигляді системи взаємозалежних заходів, за допомогою яких вирішують весь комплекс завдань психологічної підготовки, психологічного супроводження тренувального і змагального процесу, зняття негативних постзмагальних симптомів. При цьому виділяють такі складові змісту психологічного забезпечення:

- психологічне навчання й освіта тренерів і фахівців, що беруть участь у навчально-тренувальному процесі;

- психологічну підготовку спортсменів, формування мотивації спортивної діяльності;

- психодіагностику станів і якостей спортсмена;

- психотренінг і психорегуляцію станів;

- обґрунтування і практичну організацію оптимального режиму діяльності, інтенсивності тренувань[2,30].

Таким чином, психологічне забезпечення у названому контексті передбачає вплив на психіку спортсмена, зосередження і підтримання в заданих межах усіх психічних можливостей для підготовки і виконання конкретного виду спортивної діяльності.

Необхідність психологічного забезпечення професійної діяльності обґрунтовує Г. С. Нікіфоров, зазначаючи, що спочатку психологія немовби вчилася вирішувати кожне зі своїх практичних завдань нарізно, створюючи необхідну методичну базу, осмислюючи теоретичні підходи і фактичний матеріал. На цей час у сфері практичної психології “усе більше відчувається потреба в інтегруванні цих знань у межах методології психологічного забезпечення професійної діяльності”. Психологічне забезпечення професійної діяльності, на думку Г. С. Нікіфорова, має відбуватися у межах “взаємозалежних, розподілених за часом і послідовно змінюваних одна одну великих психологічних проблем – професійного самовизначення (“входу” у професію), професійної підготовки, професійної адаптації, підвищення професійної кваліфікації, “виходу” із професії, адаптації до нових умов життєдіяльності”[7,34].

На сьогоднішній день, на наш погляд, проблема ПсЗ більш досліджена у Збройних Силах та інших складових Сил оборони, як реальна потреба ефективної та безпечної діяльності, пов’язаної з впливом комплексу умов професійної діяльності, що здебільшого визнаються як екстремальні. Серед вітчизняних військових вчених свій внесок у психологічне забезпечення зробили: П.П. Криворучко (1998) *стосовно спеціалістів операторського профілю надводних кораблів*; Г.С. Гребенюк (1997) – *щодо спеціалістів пожежної безпеки*; В.М. Крайнюк (1999) – *щодо юнаків призовного віку*; О.А. Блінов (1999) – *щодо військовослужбовців аеромобільних військ під час повітряно-десантної підготовки*; В.В. Стасюк (2000) – *щодо психологічної*

стійкості військовослужбовців під час бойових умов; В.І. Осьодло (2001), Р.Л. Шпак (2004) – *щодо оптимізації функціонального стану і працездатності операторів*; Д.І. Сахадзе (2004) – *психологічне забезпечення миротворчих підрозділів*; О.В. Недвига (2019) *щодо професійної діяльності військовослужбовців-санітерів*.

Зазначеними науковцями доведено, що комплексне психологічне забезпечення створює сприятливі умови для зниження нервово-психічної нестійкості, ситуативної та особистісної тривожності, суб’єктивного стану, сприяє адекватній та прискореній адаптації до умов професійної діяльності, подоланню вираженої втоми та перевтоми під час робочих циклів. Застосування комплексного психологічного забезпечення показало, що у фахівців експериментальної групи на всіх етапах обстеження рівень працездатності та психічних функцій був суттєво вищим, ніж у контрольній групі (на 15-20% при $p < 0,05$)[3,7].

На нашу думку окремої уваги заслуговує *цілісна концепція психологічного забезпечення бойових дій військ*, яка запропонована військовими психологами О.Г. Караяні та І.В. Сиромятниковим. В якості об’єкту психологічного дослідження дослідники розглядають не окремих військовослужбовців, а цілісну систему “людина-середовище-діяльність”.

Військовослужбовець у визначеній системі розглядається: з боку його психологічних можливостей виконувати завдання у бойовій обстановці, з боку сприяючих його діям психологічних умов соціальної та ергономічної середовища, а також з боку несприятливих та протидіючих психологічних обставин зовнішньої середовища. Виходячи з цього оптимізація виконання завдань за призначенням можлива завдяки вдосконаленню психологічних можливостей військовослужбовців, створення сприятливої зовнішньої середовища або зниженням психологічних можливостей та ефективності впливу противника на свої війська (сили). Виходячи з зазначеного предметом психологічного забезпечення дослідники визначають психологічні можливості військ (сил), або *цільовий*

Питання психології

психологічний ресурс (далі - ЦПР), під яким розуміють сукупність наявних та потенційно доступних для використання індивідуально-психологічних, соціально-психологічних та психоергономічних можливостей ефективного вирішення завдань певного типу (класу)[5, 217-218].

Структура об'єкту психологічного забезпечення визначає структурно-змістовну визначеність цільового психологічного ресурсу, який включає в себе чотири компоненти:

- персональний (індивідуальна психологічна готовність військовослужбовця до активного виконання завдань за призначенням);
- міжперсональний (мотивуючий, компенсуючий та психотерапевтичний вплив співслужбовців);
- надперсональний (станичний вплив колективної думки, настрою, традицій);
- психоергономічний (раціональна організація просторово-часових, техніко-технологічних, екологічних параметрів бойової діяльності).

Разом з тим психологічне забезпечення дій військ (сил) дослідники розглядають, як “багаторівневу, ієрархічну

діяльну систему” та визначають, як “технологічну систему, спрямовану на створення, актуалізацію, збереження та відновлення цільового психологічного ресурсу, необхідного для вирішення бойових завдань певного типу (класу)” [4,221].

Метою ПсЗ дослідники визначають: максимальне розширення психологічних можливостей військовослужбовців для ефективного вирішення бойових завдань, збереження психічного здоров'я на полі бою та повернення в суспільство психологічно і соціально повноцінних громадян. Зазначену мету вони пропонують реалізувати через певні елементи підтримання або нарощування ЦПР:

психологічний відбір (на етапі доукомплектування військових частин, підрозділів);

психологічна підготовка;

психологічна допомога, яка включає психологічну підтримку та психологічну реабілітацію.

Зазначеним дослідниками запропонована логічна схема ПЗ бойових дій військ (рис. 1.1):

Рис.1.1 Логічна схема психологічного забезпечення бойових дій, запропонована О.Г. Караяні та І.В. Сиром'ятниковим.

Виходячи з запропонованої схеми до основних завдань ПсЗ у бойовій обстановці науковці відносять:

- прогнозування психологічного змісту умов майбутньої діяльності, з'ясування її вимог до психофізіологічних, психологічних та соціально-психологічних якостей військовослужбовців;
- психологічний відбір військовослужбовців здатних засвоїти та потенційно виконати зазначену діяльність;

- розподіл особового складу по малим підрозділам (екіпажам, розрахункам, тощо) з урахуванням психологічної сумісності, рівня боєздатності та професійної підготовки;

- психологічна підготовка особового складу до конкретних соціально-політичних, ергономічних, бойових умов;

- неперервний моніторинг динаміки морально-психологічного стану, ступеня втоми, якості сну, прогнозування можливих психологічних втрат;

Питання психології

- психологічна підтримка військовослужбовців в подоланні психотравмуючих чинників бойової обстановки;

- психологічна реабілітація осіб, які отримали бойові психологічні травми;

- соціально-психологічна реадаптація [5,224].

Науковці підкреслюють, що ефективність ПсЗ бойових дій залежить від ступеня дотримання принципів цієї діяльності. До основних принципів ПсЗ вони відносять принципи гуманізму, системного підходу, матеріально-технічного оснащення та неперервності.

Для технологізації процесу реалізації задач ПсЗ дослідники об'єднують їх у три етапи, які відповідають етапам бойової діяльності (підготовка бойових дій, ведення бою, закінчення бойових дій):

- психологічна підготовка;

- психологічний супровід бойових дій військ;

- соціально-психологічна реадаптація учасників бойових дій.

Проаналізувавши зазначений підхід, на наш погляд позитивним у зазначеній системі є те що в основі якісного змісту усіх елементів ПсЗ виступають результати комплексного психологічного прогнозування та експертизи майбутніх бойових дій, вона охоплює усі рівні військового управління (тактичний, оперативний та стратегічний) та дозволяє значно розширити психологічні можливості військовослужбовців, а також забезпечити їх ефективну діяльність в бойових умовах. Разом з тим ми вважаємо за необхідність створення універсальної системи ПсЗ яка буде працювати не тільки у бойових умовах, а й буде ефективно задовольняти потреби особового складу у звичайних умовах.

В Збройних Силах України термін “психологічне забезпечення” офіційно з'являється у кінці 90-х років та визначається Концепцією морально-психологічного забезпечення підготовки та ведення операцій (бойових дій) Збройних Сил України, як комплекс заходів щодо формування, підтримання та відновлення у особового складу психологічних якостей, які забезпечують високу психологічну стійкість та готовність виконувати завдання у будь-яких умовах обстановки. Зазначена

складова МПЗ реалізовувалась шляхом прогнозування морально-психологічного стану особового складу військ (сил), здійсненням психологічної підготовки, психологічним супроводженням бойової діяльності та психологічною реабілітацією психотравмованих [6,2]. Разом з тим на наш погляд, така реалізація ПсЗ, не в повному обсязі розкриває обсяг завдань, які стоять перед ним, як складової МПЗ.

В останні роки у Збройних Силах України чітко визначився напрям дослідження ПсЗ, яке розглядається як цілеспрямована діяльність органів військового управління, командувачів, командирів (начальників), службових осіб структур МПЗ з метою психологічного відбору, формування, підтримання і відновлення в особового складу військ (сил) психологічної готовності до виконання завдань, емоційно-вольової стійкості до негативних психологічних чинників у будь-яких умовах обстановки, зниження психогенних втрат та збереження психічного здоров'я військовослужбовців [1,326].

Настановою з морально-психологічного забезпечення підготовки та застосування Збройних Сил України, затвердженої наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 27.04.2018 року до основних завдань ПсЗ відносяться:

- оцінювання психологічних показників боєздатності підрозділів та військових частин, передусім моніторинг морально-психологічного стану (далі – МПС) особового складу військ (сил);

- аналіз впливу психологічних чинників бою (бойових дій) на МПС та поведінку особового складу військ (сил);

- моніторинг та прогноз розвитку соціальних процесів у військах (силах); виявлення психологічних особливостей майбутніх бойових дій (операцій), врахування їх вимог до емоційно-вольових та психофізіологічних якостей військовослужбовців, злагоженості та згуртованості особового складу військ (сил);

- забезпечення та створення соціально-психологічних умов для ефективного виконання особовим складом своїх службових обов'язків, налагодження та підтримка взаємодії з органами державної влади та місцевого

Питання психології

самоврядування, громадськими (волонтерськими) організаціями з питань практичної реалізації соціальних та правових гарантій військовослужбовців та членів їх сімей;

- сприяння в організації та проведенні заходів соціально-психологічної та професійної адаптації і реабілітації військовослужбовців;

- соціально-психологічний аналіз управлінських рішень діяльності командирів (начальників) з питань підтримання належного рівня МПС особового складу військ (сил);

- аналіз психологічних аспектів тактики можливих дій противника, негативного інформаційно-психологічного впливу тощо;

виявлення осіб з нервово-психічною нестійкістю та вжиття психопрофілактичних і психокорекційних заходів;

- прогнозування можливих бойових психогенних втрат особового складу;

- планування, організація та проведення заходів психологічної підготовки (загальної, спеціальної, цільової) особового складу військових

частин (підрозділів) до виконання бойових завдань у конкретних (суспільно-політичних, природно-кліматичних, географічних, ергономічних, екстремальних) умовах обстановки;

- формування та утвордження оптимізму і впевненості особового складу в своїх силах, можливості виконати поставлене завдання;

- навчання особового складу психологічним методам надання самопомоги та взаємодопомоги;

- вжиття заходів психологічного відбору особового складу для комплектування, доукомплектування, поповнення підрозділів та військових частин тощо [6,13].

Аналіз доцільності визначених завдань та ефективність їх виконання під час операції Об'єднаних сил, на наш погляд потребує окремого аналізу.

Психологічне забезпечення здійснюється за напрямками:

- соціально-психологічне діагностування;

- психологічна підготовка;

- соціально-психологічний супровід (рис.1.2).

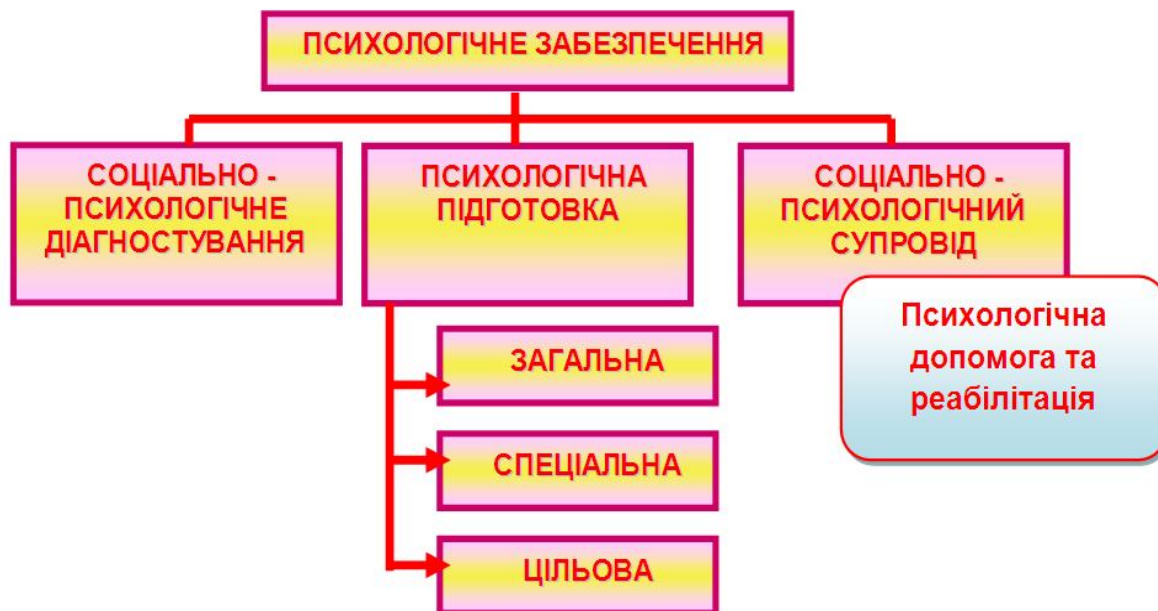

Рис. 1.2 Структура психологічного забезпечення Збройних Сил України

Соціально-психологічне діагностування реалізується шляхом: психологічного відбору та соціально-психологічного вивчення особового складу, прогнозування ефективності його професійної дієздатності та доцільним

розподілом за функціональним призначенням; здійснення аналізу психологічного змісту завдань та психологічних умов їх виконання; оцінювання МПС особового складу військ (сил) та прогнозування динаміки можливих

його змін; системного використання методів виявлення та вимірювання ступеня психотравмованості військовослужбовців тощо [1,329].

Психологічна підготовка – це система взаємопов'язаних заходів спрямованих на формування і розвиток у військовослужбовців та військових колективів відповідних знань, умінь та якостей, які забезпечують їх психологічну готовність до організованих, активних та ефективних дій на полі бою, стійкість до бойових стрес-факторів [1,441].

Соціально-психологічний супровід реалізується шляхом здійснення комплексу організаційних, психологічних, медичних, соціальних, реабілітаційних заходів, спрямованих на подолання особовим складом військ (сил) психотравмуючих факторів бойової (оперативної) обстановки, збереження їх психічного здоров'я і боєздатності, формування звичок здорового способу життя, забезпечення соціального захисту і гарантій військовослужбовців і членів їх сімей [1,491].

Найважливішим елементом соціально-психологічного супроводу є первинна психологічна допомога особовому складу військ (сил), реабілітація військовослужбовців.

Висновки та перспективи подальших досліджень

1. Порівняльний аналіз розгляду підходів до розуміння сутності і змісту психологічного забезпечення професійної діяльності є основою методологічного розуміння проблеми психологічного забезпечення професійного діяльності у Збройних силах України.

2. Аналіз наукових джерел та нормативно-правових документів дозволяє розглядати психологічне забезпечення професійної діяльності як комплекс заходів спрямованих на формування, збереження, підтримання та відновлення оптимальної працездатності фахівців.

3. Перераховані положення певною мірою можуть бути використані як методологічні основи дослідження і розроблення моделі психологічного забезпечення спеціальних дій підрозділів (малих груп) Сил спеціальних операцій Збройних Сил України.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у дослідженні досвіду організації психологічного забезпечення в збройних силах провідних країн світу та визначенні особливостей психологічного забезпечення підрозділів Сил спеціальних операцій Збройних Сил України.

Список використаних джерел

1. Агаєв Н.А., Дикун В.Г., Чорний В.С. та ін. Морально-психологічне забезпечення у Збройних силах України: підручник у двох частинах. Частина I. вид.2-е перероб. зі змін. та допов. за загальною редакцією В. В. Стасюка. Бровари: ТОВ “7 БЦ”, 2020. с.754.
2. Гринь О.Р. Напрямки розробки психологічного забезпечення та супроводу підготовки спортсменів як проблема психології спорту. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Випуск 6(62),2015. с.28-32.
3. Корольчук М.С., Крайнюк В.М. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах. Київ: “Ніка-Центр”, 2006. с.580.
4. Караяни А.Г., Сыромятников И.В. Прикладная военная психология. СПб: Питер, 2006. с.480.
5. Про затвердження Настанови з морально-психологічного забезпечення підготовки та застосування Збройних Сил України: наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 27.04.2018 року №173. Київ: НУОУ, 2018.
6. Про затвердження Концепції морально-психологічного забезпечення підготовки та ведення операцій (бойових дій) Збройних Сил України: наказ Міністра оборони України від 05.05.1999 року №142. Київ: РВВ ЦЗСД МО та ГШ ЗС України, 1999.
7. Недвига О.В. Психологічне забезпечення професійної діяльності військовослужбовців-саперів в особливих умовах діяльності: дисертація канд.псих.наук: Київ: НУОУ, 2019. с. 257.
8. Стасюк В. В. Психологія локальних війн та збройних конфліктів: підручник для слухачів та студентів вищих навчальних закладів. Київ: НУОУ ім. І. Черняхівського, 2016. с.412.
9. Стасюк В.В. Аналіз підходів до оцінювання та прогнозування психологічної готовності особового складу військ (сил): структура чинників. Вісник національного університету оборони України. Збірник наукових праць. Випуск 1 (54),2020. с.230.

References

Питання психології

1. Ahaiev N.A., Dykun V.H, Chorni V.S. ta in. Moralno-psykholohichne zabezpechennia u Zbroinykh sylakh Ukrainy [Moral and psychological support in the Armed Forces of Ukraine]: pidruchnyk u dvokh chastynakh. Chastyna I. vyd.2-e pererob. zi zmin. ta dopov. za zahalnoiu redaktsiieiu V. V. Stasiuka. Brovary: TOV "7 BTs", 2020. s.754.(in Ukrainian).

2. Hryn O.R. Napriamky rozrobky psykholohichnoho zabezpechennia ta suprovodu pidhotovky sportsmeniv yak problema psykholohii sportu [Directions for the development of psychological support and support for the training of athletes as a problem of sports psychology]. Naukovi chasopys NPU imeni M.P. Drahomanova. Vypusk 6(62),2015. s.28-32. (in Ukrainian).

3. Korolchuk M.S., Krainiuk V.M. Sotsialno-psykholohichne zabezpechennia diialnosti v zvychaynykh ta ekstremalnykh umovakh [Socio-psychological support of activities in normal and extreme conditions]. Kyiv: "Nika-Tsentr", 2006. s.580. (in Ukrainian).

4. Karayani A.G., Syromyatnikov I.V. Prikladnaya voennaya psikhologiya [Applied military psychology]. SpB: Piter, 2006. s.480. (in Russian).

5. Pro zatverdzhennia Nastanovy z moralno-psykholohichnoho zabezpechennia pidhotovky ta zastosuvannia Zbroinykh Syl Ukrainy [On approval of the Guidelines for moral and psychological support for the training and use of the Armed Forces of Ukraine]: nakaz Heneralnoho shtabu Zbroinykh Syl Ukrainy vid 27.04.2018 roku №173. Kyiv: NUOU, 2018. (in Ukrainian).

6. Pro zatverdzhennia Kontseptsii moralno-psykholohichnoho zabezpechennia pidhotovky ta vedennia operatsii (boiovykh dii) Zbroinykh Syl Ukrainy [About the statement of the Concept of moral and psychological maintenance of preparation and conducting of operations (combat operations) of Armed forces of Ukraine]: nakaz Ministra oborony Ukrainy vid 05.05.1999 roku №142. Kyiv: RVV TsZSD MO ta HSh ZS Ukrainy, 1999. (in Ukrainian).

7. Nedvyha O.V. Psykholohichne zabezpechennia profesiinoi diialnosti viiskovosluzhbovtziv-saperiv v osoblyvykh umovakh diialnosti [Psychological support of professional activity of servicemen-sappers in special conditions of activity]: dysertatsiia kand.psykh.nauk: Kyiv: NUOU, 2019. s. 257. (in Ukrainian).

8. Stasiuk V. V. Psykholohiia lokalnykh viin ta zbroinykh konfliktiv [Psychology of local wars and armed conflicts]: pidruchnyk dlia slukhachiv ta studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv. Kyiv: NUOU im. I. Cherniakhovskoho, 2016. s.412. (in Ukrainian).

9. Stasiuk V.V. Analiz pidkhodiv do otsiniuvannia ta prohnozuvannia psykholohichnoi hotovnosti osobovoho skladu viisk (syl): struktura chynnykiv [Analysis of approaches to assessing and forecasting the psychological readiness of troops (forces): the structure of factors]. Visnyk natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy. Zbirnyk naukovykh prats. Vypuskm 1 (54),2020. s.230. (in Ukrainian).

Резюме

Павлушенко С. Н. адъюнкты кафедры морально-психологического обеспечения гуманитарного института Государственного университета обороны Украины имени Ивана Черныховского

АНАЛИЗ ПОДХОДОВ ДО ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье рассмотрено теоретико-методологические подходы к психологическому обеспечению; проанализировано существующую систему психологического обеспечения в Вооруженных Силах Украины.

Ключові слова: психологическое обеспечение; профессиональная деятельность; целевой психологический ресурс

Summary

Pavlushenko S. M. Adjunct of the Humanitarian Institute of the National University of Defense of Ukraine named Ivan Chernyakhovskiy

ANALYSIS OF APPROACHES TO PSYCHOLOGICAL SUPPORT OF PROFESSIONAL ACTIVITY

In the conditions of a full-fledged war of the Russian Federation against Ukraine, "hybrid" in form and "asymmetric" in content, the requirements for psychological support of the professional activity of servicemen are significantly increasing. Effective performance of combat missions is determined not only by the military-professional level and physical capabilities of troops (forces), but also by individual psychological qualities of the serviceman, his ideological (moral) disposition and motivational readiness, psychological ability to perform tasks as intended.

Thus, the activities of personnel in combat are a significant source of mental stress and emotional experiences. Therefore, for the implementation of combat missions in the ongoing operation of the Joint

Питання психології

Forces, it is important to qualitatively organize the scientific basis of psychological support, as part of the moral and psychological support of the use of troops (forces).

Purpose. *analysis of theoretical and methodological approaches to the psychological support of professional activity.*

Methods. *The theoretical methods of research were used to solve the problems set in the work: analysis of scientific sources on the problem of research, synthesis, comparison, generalization.*

Originality. *These provisions can to some extent be used as a methodological basis for research and development of a model of psychological support for special operations of units (small groups) of the Special Operations Forces of the Armed Forces of Ukraine.*

Conclusion:

1. Comparative analysis of approaches to understanding the essence and content of psychological support of professional activity is the basis of methodological understanding of the problem of psychological support of professional activity in the Armed Forces of Ukraine.

2. Analysis of scientific sources and legal documents allows us to consider the psychological support of professional activity as a set of measures aimed at the formation, preservation, maintenance and restoration of optimal performance of professionals.

3. We see the prospects for further research in the study of the experience of organizing psychological support in the armed forces of the world's leading countries and determining the features of psychological support of units of the Special Operations Forces of the Armed Forces of Ukraine.

Keywords: *psychological support; professional activity; target psychological resource.*